

Minning. Þorgeir Jónsson læknir

Fæddur
24. mars 1916

Dáinn
16. mars 2003

VIÐ ÞORGEIR JÓNSSON kynntumst fyrir hartnær 30 árum á Borgarspítalanum í Fossvogi þar sem við unnum báðir í þá daga, hann miðaldra læknir á geðdeildinni en sá sem þetta ritar ungur meinatæknir og spænskukennari í frístundum. Allt í einu stendur hann í dyrunum á fremsta herberginu á rannsóknadeildarganginum E-1 þar sem ég var við vinnu mína einn haustdag um hádegisbil – og mér fannst hann sæta færís að hitta mig einan – kynnir sig og réttir mér höndina og bætir við: „Ert þú ekki Steinar? Mér er sagt að þú kennir spænsku.“ Þannig varð Þorgeir í einu veffangi orðinn nemandi minn í Námsflokkum Reykjavíkur og komst vel niður „í tungu Cervantesar og García Lorca“ því námið rækti hann vel og lengi. Og meðan ég var erlendis við nám 1978-93 dreif hann sig í nýstofnað spænskunám í háskólanum, lauk þar því sem í boði var, en lét ekki þar við sitja því hann kom strax til mín aftur 1993 að læra meiri spænsku, í þetta sinn með áherslu á bókmenntirnar og hóf jafnframt ítölskunám af miklum áhuga.

Margir nemenda minna í Námsflokkunum voru þekktir borgarar, þroskað og menntað fólk, sumir nokkuð fullorðnir. En mér virtist áhuginn og ástundunin næstum aukast með hækkandi aldri og öldungarnir skipuðu sér í fremstu röð. Nokkrir þeirra eru nú fallnir frá eins og Elly Vilhjálms söngkona, ástfangin af spænskunni, Jón Kristinnsson, skólastjóri úr Kópavogi, sem lagði stund á ítölsku og glósaði með afar fallegri rithönd, og þarna voru líka tveir miklir lögmenntarmenn með ólíka skaphöfn, þeir dr. Gunnlaugur Þórðarson, afar hjartahlýr maður, og öðlingurinn Magnús Óskarsson borgarlögmaður, sem reyndist mér síðar sérstök hjálparhella. Þessir burtgengnu nemendur sýndu raunar allir kennaranum sínum mikla kurteisi, velvild og margvíslegan sóma. Minningin um þá er honum ákaflega kær.

Þorgeir var í námshópi sínum fremstur meðal jafningja, ævinlega mjög vel undirbúinn, virkur og eftirtektarsamur, mátulega spurull og neytti færís að skjóta inn hnyttum athugasemdum. Hann þreyttist aldrei á að þakka fyrir kennsluna og talaði ævinlega um skemmtilegu árin sín níu hjá mér. Níu ár eru líka langur námstími og leggi menn alúð við námsgrein svo lengi hlýtur að nást árangur enda tókst Þorgeiri að læra tvö rómönsk tungumál að því marki að skilja þau ágætlega og gera sig vel skiljanlegan. Kunnáttuna notaði hann samt aðallega til að njóta skáldskapar enda var hann bókelskur, ljóðrænn og tónvís og að öllu leyti menningarsinnaður maður. Síðast þakkaði hann mér skemmtilegu námsárin níu þegar hann hringdi til mín í febrúar síðastliðnum. Þá var hann enn hress í bragði og engan veginn af baki dottinn, talaði um hitt og þetta sem hann væri að hugsa og

gera og minnst á tónlist, kveðskap, morgunleikfimi og göngutúra, merkingu orða og enn fleira og sagði að þeir kúturinn hefðu það bara ágætt.

Þess vegna brá mér einkennilega og óþægilega við þegar rakst á tilkynninguna um útför hans í Morgunblaðinu því mér hafði ekki heyrst hann svo mjög úr heimi hallur í samtalinu okkar svo skömmu áður. Auðvitað vissi ég vel að heilsa hans hafði beðið hnekki í seinni tíð. En það var samt ekki langt síðan hann var að leika og syngja á sviði, úti að ganga með kúttinn og jafnvel að hjóla og skokka og auðvitað fór hann á tónleika eins og hann var vanur. Og jafnvel eftir að hann varð alveg háður súrefniskúttinum hélt hann áfram að vera svo ótrúlega starfsamur og sprelllifandi. Þegar við Brynja dóttir mín kvöddum Þorgeir og Margréti, kæra vinkonu hans, á sólríku síðdegi í ágúst síðastliðnum í útidyrnunum heima hjá henni á Hlíðarveginum datt mér ekki í hug að þetta væri síðasta handtakið. En nú er Þorgeir allur og sæmd hans mikil að hafa lifað lífinu svo lifandi fram í rauðan dauðann. Og það svo gjöfulu og góðu lífi, sjálfum sér og öðrum til gagns og gleði.

Fljótlega eftir að Þorgeir gerðist nemandi minn tókst með okkur vinskapur og við fórum að verja löngum kvöldstundum í samræður um lífið og tilveruna og reyndumst furðu samstíga varðandi hugðarefni og skoðanir. Þessar samræður okkar fóru fram í „stofukofa“ Þorgeirs í kjallaranum heima honum að Sunnubraut 29. Þar var áberandi hár skápur með gömlum lyfjaglösum – á einum miðanum stóð „Spiritus antiparalyticus“ – og sjór og fuglar alveg við gluggann. Og þarna sátum við saman mörg laugar dagskvöld frá því eftir kvöldmat og talsvert frameftir. Eitt af því sem við töldum okkur eiga sameiginlegt voru fjórir námsvetur í Menntaskólanum á Akureyri. Að vísu með þrjátíu ára millibili. En sá aldursmunur kom bara ekkert að sök og árin okkar í hinum norðlenska skóla gátum við borið saman og fundið á þeim marga sameiginlega fleti.

Það má segja að við höfum rætt um alla heima og geima. Mest töluðum við um bókmenntir en líka mikið um sálarlíf og slógum þessu stundum saman þegar við leitumst við að skýra orð og gerðir sögupersóna sálfræðilega. Ég man að einu sinni sem oftar töluðum við um mexíkóska skáldsöguna Pedro Páramo á þeim nótum suður á Mallorca en þangað héldum við eitt sinn til nokkurra vikna sameiginlegrar dvalar með góðar bækur og tónlist í farteskínu og þar lá hann löngum á svölunum okkar í Magalluf með gamlan kunningja, Góða dátann Sveik, og rak upp ófáar hlátursrokur undir hattbarðinu við lesturinn. En á sálfræði- eða geðfræðisviðinu stóð hann

Steinar V. Árnason

mér að að sjálfsögðu langtum framar vegna lífsreynslu, menntunar og starfa enda ég bara áhugamaður, æði þórtóttur í þeim efnum. En margt gat hann útskýrt vel fyrir mér. Eða svona eins vel og hægt er því að á sviði sefans er fátt alveg afgerandi og sennilega margt ókannað ennþá. Ekki töluðum við annars mikið um sjúkdóma beinlínis, hvorki líkamlega né andlega, nema rétt einstaka sinnum. En svo mikið kynntist ég honum þó sem lækni að ég var ekki í vafa um að í sinni stétt var hann gull af manni, natinn og úrræðagóður, bæði við geðlækningar og sem heimilislæknir. Og mér fannst hann taka skynsamlega, sem sé öfga- og fordómalaust, á öllum hlutum. Ekki vantaði jákvæðnina og alltaf var stutt í húmorinn hjá honum. Hann áleit að vandamál væru til að leysa þau og margir sjúkdómar gætu flokkast undir leysanleg vandamál. Og væru þeir ekki læknanlegir mætti þó langoftast laga heilmikið. Sem fullkomnust lækning og haldbestur bati voru samt aðalmarkmið hans í starfi eins og allra dugandi lækna. Og hann gat verið bæði þreyttur og glaður að loknum löngum vinnudegi þegar honum fannst hann hafa komið vel að liði og sagði stundum bæði í gamni og alvöru við mig eitthvað á þessa leið: „Æ, ég er barasta hálfþreyttur, Steinar minn. Líka búinn að lækna svo ári marga í dag“.

Og aðeins eitt til viðbótar um lækninn Þorgeir. Það var latínán. Hann gætti þess og ástundaði það að skrifa og beygja rétt þau læknisfræðilegu heiti og setningar sem hann þurfti á að halda í bréfum og skýrslum. Þeir lækna sem pössuðu svo vel upp á latínuna sína svo síðla á öldinni sem leið hygg ég að hafi verið orðnir sárasjaldgæfir og ætli þeir séu ekki barasta útdauðir nú á dögum? En auðvitað passaði það ekki Þorgeiri að sýna latínunni óvirðingu. Líka að því leyti var hann *amicus verus* – *rara avis* (sannur vinur – sjaldgæfur fugl) í bestu merkingu. Góður og

sannur húmanisti. Góður og sannur vinur. Í senn vinur fræðanna og vinur vina sinna.

Stundum á kvöldvökunum okkar las ég fyrir hann textabrot og ljóð sem voru í upphaldi hjá mér, oftast á frummálinu en stundum í þýðingu. Virtist smekkur okkar fara mjög saman á þessum hraðfleygu stundum með ívafi lágværrar klassískur og ofurlíttillar brjóstbirtu. En um dauðann og hvað tæki við að honum loknum ræddum við sjaldan. Ég held að honum hafi ekki hugnast að fara langt út í þá sálma. En allt um það vildi ég að lokum kveðja burtsofnaðan heiðursmann og aldarvin minn með erindi úr spænskum ljóðaflokki. Efnið tengist því sem okkar allra bíður og er svona:

*Tólfhögg sló klukkan.
Og tólf sinnnum
var reku barið í svörðinn.
Ég hrópaði ...
Stund mín er komin!
Þá svaraði þögnin:
Þegar síðasti dropinn
í stundaglasinu
blikar og fellur
verða augu þín lokuð.
Lengi muntu sofa á þessari strönd
en vakna á heiðum morgni
í bát þínum bundnum
við bakkann hinum megin.*

(Machado, A. – Þýðing undirritaðs.)

Ástvinum Þorgeirs og kærnum kollegum sendi ég innilegar samúðarkveðjur mínar.